

Правилност "оријентације" на војвођанском "политичком компасу"

Није ни мало чудно то што је рад на пројекту Статута Војводине велика тајна Демократске странке. Одавно ова, данас "социјалистичка" странка, велом тајне обавија своју страначку прошлост која јој не иде у прилог. Она је заборавила све о Ћинђићевим ратним сусретима са Караџићем на Палама и о потпуном усаглашавању унутрашњих статутарних партијских одкумената ДС и СДС. Тада је Ћинђићев политички савезник Радован Караџић био врховни командант војске која је по Сарајеву јавно вршила акције ради којих су га данас његове бивше партијске колеге екстрадирале Хашком трибуналу да кривично одговара. Међутим, Сарајево није у Војводини, али ратно-савезничка странка Радована Караџића има у Војводини одлучујућу власт. Њени (војвођански) лидери јако крију своју приврженост ултрадесничарским идејама и чланство у националистичким странкама из своје младости. Додуше, свако је слободан да промени политичку оријентацију, али понеко од нас има слободу да памти "дуже од доручка".

Међутим, кад председник ПИВ (будуће Владе Војводине) и први човек војвођанске ДС избегава да јавно каже било шта одређено о изradi Статута Војводине (1), то је онда проблем. Наиме, Бојан Пајтић, први човек ДС Војводине и стручњак управо у области Уставног права, ни једном није навео ни себе, ни другога, као члана "тајног експертског тима ДС (2)

" који ради на Статуту Војводине. За овај тим до данас знамо само да постоји, али не и који "експерти" га чине. Још већи је проблем, што се ради о челном човеку Војводине, "мотора који треба да повуче Србију у Европу" (Ћинђић). Кад Пајтића новинари питају о Статуту Војводине, је ли одговор рећи како је "ДСС изгубила политички компас"? Није ли замена националистичке идеологије Народне странке Милана Парошког из деведесетих, атлантском утопијом "Коалиције за европску Србију" из 2008. године, промена пола на "политичком компасу"? Тако радикалне политичке промене су могуће само ако је природа њихове променљивости чисто спољашња. Ово није опсервација аутора, него објашњење самог Пајтића: "Суштина (измене Статута Војводине је) у стварању модерне администрације, да се мењају застарели термини у намери да покрајина боље функционише"

(3).

"Све треба изменити да би све остало по старом", хиљаду пута је поновио покојни Драгош Калајић. Отуд није чудо што су војвођанским демократама колеге из ЛСВ замериле због "козметичких измена" положаја покрајине. И мерењају им још, а на крају ће се са свим сагласити, као што су и досад чинили.

Откривање царске голотине

Пошто је флоскулирање представника ДС упадљиво исцрпљено и сва домаћа јавност схватила да се ради о "тајном пројекту", прибегло се дисимулацији јавне расправе. У Емисији Сигнали, на 1. програму РТВ Војводине, 19. 9. 2008, учествовала су најмање два "експерта", од којих је један директно упознат са садржајем "Тајног пројекта Статута", саставом "Експертског тима ДС" и радом на пројекту. Ради се о Влатку Ратковићу, члану ДС, председнику Законодавног одбора Скупштине Србије. Да господин Ратковић, с

обзиром на високу функцију у нормативној области, располаже само катастрофалним незнањем о елементарним начелима у области теорије државе и права и уставног права, уочићемо касније. Поред њега је у емисији учествовао још један, квалификованији стручњак у области уставног права, др Тамаш Корхеџ. Он је, поред високог стручног наслова, још заменик председника ПИВ (по "тајном пројекту", будуће Покрајинске Владе). У емисији је представљен је као покрајински секретар за управу, прописе и националне мањине. Борко Илић из ДСС је био једини представник такозване војвођанске опозиције, јер је колега Мировић из СРС био оправдано одсутан, пошто се његова странка распада. Представница Лиге је била Маја Седларевић, потпредседница Скупштине АПВ, која се у статутарној материји снашла далеко боље од присутних "експерата" из нормативне области и претворила у главног критичара "тајног пројекта" ДС усаглашеног са СВМ.

Емисија, замишљена с племенитом идејом да разоткрије садржину «тајног пројекта» Статута Војводине, само је продубила конфузију.

„Преднацрт радне верзије...“

Покојни Душко Радовић је једном рекао: "Велики проблеми се успешно решавају још већим". Можда је баш овим био мотивисан Влатко Ратковић кад је у намери да демистификује "тајни пројекат" Статута, изјавио: "Не ради се о Статуту, не ради се чак ни о Нацрту, већ о преднацрту радне верзије статута... не постоји тајност". Непостојање тајности је одмах демантовала Седларевићева, рекавши "у Лиги предлог Статута АПВ нисмо ни видели". Корхеџ је био искрен као и раније и додао: "...ми у СВМ смо прегледали предлог Статута којег је израдила ДС и увелико смо га усагласили... али док немамо већину у Скупштини Србије за усвајање тог статута, нема смисла да отварамо јавну расправу".

Учесници из позиције су се на почетку емисије спонтано сложили да, уместо о "тајном пројекту", почну да критикују начин доношења Устава републике Србије. Притом су изrekli неколико полуистина, док су важне истине прећутали. "Посланици Скупштине Србије су видели Усаглашени текст УРС тек на сам дан гласања" (Корхеџ). "Посланици Скупштине Србије су видели текст Устава Србије тек кад су гласали за њега... и грађани Војводине и њихове организације, требало би сви да буду укључени у израду пројекта статута АПВ" (Седларевићева). Текст Устава су, наравно, посланици српске скупштине видели на време. Усаглашени текст УРС је само текст усвојеног предлога, обрађен са малим изменама, који се усаглашава на јавној седници, по правилнику надлежног скупштинског тела, а не припремају га анонимни експерти по кулоарима, мимо демократски изабраних органа власти. Јавна расправа о Уставу Србије је почела далеко пре постизања већине, шта више, трајала је годинама, што је имало пун демократски смисао. Најзад, Устав Србије није донела већина, већ је донет консензусом (=једногласјем) свих демократски изабраних народних посланика у Скупштини и потврђен од стране народа непосредно, на референдуму, који је најшири и најдемократскији облик непосредног изјашњавања народа. Ако је Седларевићева тако сигурна да је "Војводина рекла не уставу Србије", пошто се о Уставу позитивно изјаснило тек нешто мање од половине укупног броја гласача, зашто ни у ЛСВ не захтевају да се

грађани Војводине на референдуму изјасне треба ли им уопште Статут Војводине?

Уосталом, зар тема није била Статут Војводине? Зашто се онда уопште толико причало о Уставу Србије? Све ово је показало како ће војвођански владајући политички фактор радије да критикује Устав Србије него што ће да проговори било шта о свом "тајном пројекту". "Волим и ја позориште, али не у својој кући", рекао би покојни Новак Новак. Баш тако, и Влатко Ратковић у расправи се најзад досетио како је "...предимензионирани значај теме о Статуту последица изборног фијаска ове странке (ДСС)", настављајући праксу руководства ДС, да се говорећи о статуту Војводине, уствари прича о туђем изборном поразу, чему је пут утرو Бојан Пајтић.

Свестан, ваљда, да ће се неко досетити да говоре о свему другоме, осим о Статуту Војводине, Корхеџ је рекао како "...ми морамо у једном конкретном тексту говорити о статуту".

Седам посто

Међутим, баш тада је запело око најболније теме. "Наши новци", то јест, они који су предвиђени за Војводину, према сазнањима новосадског листа Дневник који је "гвирнуо" у "тајни пројекат" ДС, износе само 7% буџета или тек нешто више. Седларевићева се одмах овог досетила кад се коначно повела прича о "тајном пројекту" Статута и директно јавно рекла представнику ДС: "срамно је издвајати само 7% из буџета Србије за Војводину. Када смо Устав критиковали због уставних решења за аутономију Војводине, Пајтић је објаснио да је ДС морала да пристане на то у том политичком тренутку, али да ће се будућим Статутом Војводини дати све могуће надлежности".

Седларевићева је директно тражила од Ратковића да објасни зашто ДС не допушта да Војводина има председника, а он је одговорио како је "институт председника сувишан и скуп институт". Питамо се, зар Народна канцеларија председника Србије, на републичком буџету, који плаћају и Војвођани (а коју Устав уопште не предвиђа), није скупа и сувишна?

Корхеџеве добронамерне опсервације о статутарном уређењу питања војвођанске имовине, требале су да смире сукоб међу учесницима емисије, али су робусни одговори Влатка Ратковића и самој водитељки новосадске телевизије парали уши. Свесна јасне лигашке тврдње, да су "тајним пројектом" Војводини само "козметички повећана овлашћења", питала га је: "Добро, хоћемо ли ми живети боље ако се ПИВ буде звало Влада Војводине", а Ратковић је одговорио: "Апсолутно!". Заиста, како изаћи на крај са оваквом аргументацијом? Хајде да сви променимо имена, можда ће нам стварно кренути боље, баш као кад је Хомер Симпсон променио име у Макс Пауер.

На крају се чак и Борко Илић (ДСС) укључио у причу, говорећи како је установљење округа надлежност Владе Србије и да ова материја не може да се регулише Статутом Војводине, пошто се окрузи по закону установљују од стране владе, посебном Уредбом. Тада је Корхеџ навео да се не ради о ствари из надлежности владе, не о окрузима које формира Влада Србије. Ради се, дакле, о сасвим новим окрузима покрајине, а не Србије.

Илићу је остало само да констатује како је то нешто сасвим ново: наспрам постојеће окружне децентрализације, «тајним пројектом» се предвиђа парадецентрализација, са новом бирократијом. Илић је представнике позиције још само питао "колико ће још новаца да нас кошта још једна, паралелна покрајинска администрација" и "колико та администрација треба да запосли њихових партијских кадрова". Одговор није добио. Седларевићеву је много више занимало зашто Панчево, град у коме су Чанкови преци постали Војвођани пре пола века, "тајним пројектом" Статута неће постати седиште посебног покрајинског округа. Представник ДС је сасвим игнорисао ово питање.

"Карактер" законских одлука

На самом крају, водитељка је тражила од учесника да јој објасне и нешто о "Законским одлукама" на које по "тајном пројекту" Статута Војвођанска Скупштина треба да стекне право. На то господин Корхеџ рекао је дословно овако: "Законске одлуке су одлуке са значајем закона, значи да оне имају карактер закона". Влатко Ратковић га је допунио, рекавши: "И Скупштине општина... доносе одлуке које имају снагу закона".

Прописи иначе имају своју садржину и форму. Садрже диспозиције и санкције. Правна наука јасно познаје појам природе садржине прописа. Али, говорити о карактеру прописа може да значи било шта. У сваком случају, карактер прописа је пре нека социолошка или историјска категорија, чије увођење у датом случају само компликује, а не објашњава ништа.

У сваком случају, према републичком Уставу, јасно је да Статут покрајине мора да се усклади према Уставу и законима, а не супротно.

Али, кад је Влатко Ратковић изјавио "...легислатива републике ће морати да прати Статут Војводине", показао је потпуно непознавање теорије државе и права, уставног права и хијерархије правних аката. Још је додао "...и Скупштине општина ... доносе одлуке које у суштини имају снагу закона". Ради се о катастрофалном непознавању основних елемената правне науке, а Корхеџ га ни једном није прекинуо, исправио или допунио. Зар грађани Војводине нису на референдуму за Устав Србије, између осталог, гласали и да принцип уставности и законитости буде усвојен? Да није "тајни пројекат" Статута Војводине неки сремачки кум, или су закони сватови од којих се очекује да га прате по селу, макар то село било и општински центар? Праћење правних аката је нешто непознато науци. Ако је Ратковић мислио да се закони усаглашавају према статуту, то би значило да принцип хијерархије правних аката дуби на глави, баш као "слатка мала извртута торта", којој "дно на врху стоји". Тога има само у цртаном филму о Сер Жилету и Снебивљивој аждаји.

Бирократска контрареволуција двадесет година после Милошевића

Шта је уопште из свега постало јасно о "тајном пројекту" Статута Војводине? Пре симулације јавне расправе о "тајном пројекту" нисмо знали ни ко га пише, ни зашто се крије, ни које ће бити надлежности Војводине и њени окрузи. После квазидијалога у емисији Сигнал, не знамо ни да ли "тајни пројекат" уопште постоји, ни да ли ће се

уствари (по грбачи грађана Војводине) плаћати двострука локална администрација, ни који акти имају вишу, а који нижу правну снагу.

Вођа СВМ, Иштван Пастор је пре свега недељу дана рекао "...има пуно простора за директне инвестиције Мађарске у Војводину и Србију... Мол и ОТП банка су... једине мађарске фирме које су озбиљније ушле на српско тржиште" (4). Међутим, знатно пре тога, ОТП банка је одлучила да напусти српско банкарско тржиште

(5)

. Без обзира на Пасторову добру вољу, мађарски финансијски капитал (који за разлику од других Западних капитала нема проблема с наплатившоћу потраживања), неће пратити "тајни пројекат" наших аутономаша

(6)

. ОТП банка би радије пословала у Русији, на чији се капитал шеф ЛСВ гади

(7)

. ОТП банка напушта Србију и Војводину!

Дакле, једини стварни нови капитал од којег се много очекивало у Војводини, диже сидро и одлази из нашег дела Панонског мора. Новац из "предприступних" фондова ЕУ долази нам само у виду флоскула о "улагању кроз регионализацију", а "гринфилд инвестиције" у протеклих осам демократских година, мршава су сатисфакција атлантским утопистима у отаџбини. Мађарски капитал не жели да дели кесу са сународницима у Војводини, а нажалост и њихов народ се на референдуму у матици изјаснио како неће да дели са њима ни држављанство.

Новосадски део аутономаша у ЛСВ је остао на старом реторичком курсу. Изјава Маје Седларевић да у "процес доношења Статута Војводине треба укључити све њене грађане, али и војвођанске организације", уз стално дефинисање нових захтева за аутономијом, подсећа на реторику позног социјалистичког самоуправљања. Оно се бавило "антиетатизацијом" и "одумирањем државе" кроз "преузимање њених функција од стране радних људи и грађана и њихових друштвено-политичких организација".

Уз политичаре, чији се "експерти" за нормативну област, дознају у традиције анархичног титоистичког самоуправљања (8), туторисаног кредитима тзв. Запада, сасвим ћемо логично имати проблема с изопаченим ставовима о основним начела правне државе, уставног права и изокренуту хијерархију правних аката. Уз њих такве је бесмислено надати се развоју "владавине права" и "европских вредности". Сви они који се на речима данас залажу да Војводину "вежу за европски поредак", интимно верују у СФРЈ, а лигаши су једини који то поштено и признају. Једино чему можемо да се надамо с њима таквима, то је да ће они поново стварати једино што умеју: "друштвено политичке организације", само ће их сада прозвати "невладиним организацијама", а "друштвеног правобраниоца самоуправљања" ће да васкрсну под "фенси" именом "Обдусман". "Друштвено-политичке заједнице" ће поново добити своје Веће, али ће се оно сад звати "Веће националних заједница". За све то време доћи ће до удвостручења бирократије и раста плата неких нових "фотелаша" у покрајинској и локалној самоуправи Војводине на ионако мршавом буџету Србије и скромних војвођанских "седам посто".

Фусноте:

1. Статут Војводине на јавној расправи, Грађански лист, 5. 9. 2008, Ф. Марјанов, <http://www.gradjanski.co.yu/navigacija.php?vest=28771>
2. У међувремену се сазнало више о експертском тиму за израду Статута града Новог Сада: Коалициони партнери у статутарној замци, Грађански лист, 4. 9. 2008, <http://www.gradjanski.co.yu/navigacija.php?vest=28661>
3. Статут у складу са Уставом, Курир, 30. 8. 2008, <http://www.kurir-info.rs/clanak/politika/kurir-30-08-2008/statut-u-skladu-sa-ustavom>
4. http://www.rtv.rs/sr/vesti/drustvo/drustvo/2008_08_19/vest_78976.jsp
5. ОТП банка бежи из Србије, Обрадовић, Милош, Бизнис новине, 23. 7. <http://www.svevesti.com/?l=sr&a=95094>
6. Источно позиционирање (ни)је изговор, Вујић, Властимир, НИН бр. 3010, 4. 9. 2008.
7. Тајни пројекат Ре-аутономије Војводине, Ковачев, Душан, НСПМ, http://www.nspm.org.yu/koment_2007/2008_kovacev5.htm
8. О утицају идеологије Анархизма на социјалистичко самоуправљање у Југославији, видети дела Ласла Секеља